

ГЕНЕЗИС ПОНЯТТЯ “ГАРМОНІЙНИЙ РОЗВИТОК СУБ’ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ”

<http://doi.org/10.23939/smeu2020.02.154>

© Харчук В. Ю., 2020

Розглянуто міжнародні та вітчизняні підходи до перекладу та трактування понять “sustainable development” та “business sustainability”. На основі систематизації підходів українських науковців до трактування “sustainable development”, здійснено порівняльний аналіз пропонувананих трактувань. Обґрунтовано доцільність впровадження категорії “гармонійний розвиток” коли йдеться про адаптацію концепції “sustainable development” на рівні суб’єктів господарювання та запропоновано авторське визначення даної категорії.

Ключові слова: “sustainable development”, “business sustainability”, “гармонійний розвиток суб’єктів господарювання”.

Постановка проблеми

Протягом останніх десятиліть концепція “sustainable development” стала визначальним дис-курсом під час обговорення питань розвитку як світової економіки, національних господарств, так і окремих суб’єктів господарювання. Однак, питання особливостей адаптації даної концепції для суб’єктів господарювання залишається відкритим. Першочерговим кроком до вирішення окресленої проблематики є розуміння сутності ідей концепції “sustainable development” та їхньої ретрансляції для потреб вітчизняних підприємств.

Актуальність дослідження

Концепція “sustainable development” є не лише широко відомою серед науковців, політичних діячів, лідерів міжнародних інституцій та представників громадських організацій, а й серед суб’єктів господарювання, які активно використовують її основні принципи у найрізноманітніших цілях. Так, зокрема, найбільші компанії, що входять до міжнародного рейтингу Fortune Global 100 [0] застосовують широке коло ініціатив “sustainable development”, такі як використання енергоощадливих технологій, переробка та утилізація відходів, випуск еко-дружніх товарів, відповідальність перед постачальниками та споживачами, сприяння навчанню, дослідженням та розвитку, формування позитивного іміджу в суспільстві тощо. Згідно з даними World Business Council for Sustainable Development (WBCSD) [2] загальна сума витрат бізнесу на впровадження ініціатив “sustainable development” досягла 2 трильйони доларів у 2005 р. і може зрости до 5 трильйонів доларів у 2050 р. [3]. На додачу, найбільш успішні компанії беруть участь в ініціативі ООН [4] щодо імплементації цілей SD в глобальному масштабі, зокрема, збереженню кліматичних умов, очищення води гендерної рівності, підтримка молоді, що засвідчує практичну значущість цієї концепції не лише для окремо взятих суб’єктів господарювання, а й для суспільства загалом.

Формулювання мети та завдань статті

З огляду на зазначене, метою цієї статті є:

- дослідження сутності понять “sustainable development”, “business sustainability” та їхньому трактуванні провідними міжнародними науковцями;
- порівняльний аналіз перекладу та змістового наповнення означених категорій українськими науковцями;
- обґрунтування необхідності введення у науковий дискурс поняття “гармонійний розвиток суб’єктів господарювання” як категорії, що повною мірою відображає сутність та ідеї концепції “sustainable development” для підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Дослідження сутності поняття “гармонійного розвитку суб’єктів господарювання” доцільно розпочати з аналізування першоджерел цього явища, зокрема концепції “sustainable development”.

Концепція “sustainable development” (SD) ініційована як реакція на глобальні загрози світовому устрою [5] та виникла наприкінці 80-х рр. XX ст. після майже двохсотлітнього панування теорії менеджменту, що фокусувалась на збагаченні добробуту акціонерів.

Термін “sustainability” чи “sustainable development” вперше був описаний в літературі як бізнес-феномен після публікації Brundtland Report у 1987 р., сформований учасниками Brundtland Commission (Всесвітній комісії з навколишнього середовища та розвитку (WCED)). Зазначений звіт містив трактування поняття “sustainable development” як “розвиток, який відповідає потребам сьогодення без шкоди для здатності майбутніх поколінь задовольняти власні потреби” [6]. Таким чином зазначена інтерпретація досліджуваного явища робить наголос на:

- взаємозалежності бізнес організацій, суспільства та природного навколишнього середовища;
- наголошенні важливості на зміні філософії ведення бізнесу на гуманніший, етичний та прозорий
- зсув фокусу з короткострокового успіху, базованого на добробуті акціонерів на довгострокову перспективу, підвищуючи цінності стейкхолдерів;
- гармонізації економічного процвітання, захисті та ощадливому використанні ресурсів природного навколишнього середовища та соціальної справедливості;
- окреслює основні принципи такого розвитку – цілісність природного навколишнього середовища, соціальну рівність та економічне процвітання [7, с. 198];
- “sustainable development” – це не кінцева ціль, а послідовний процес.

Вагомий внесок у розвиток теорії “sustainable development” та її практичного застосування в бізнесі зробив John Elkington [8–12]. Так, зокрема, він запропонував концепцію Triple-bottom-line (TBL) [8], згідно з якою рекомендує компаніям враховувати як бізнес-процеси впливають на економічний результат, соціальну рівність та добропорядне відношення до навколишнього природного середовища. Згідно з цією концепцією [9, с. 19] компанії та інші організації можуть створювати додану вартість у економічній, соціальній та екологічній сферах або навпаки – зазнавати втрат. На додачу автор наголошує, що у XXI ст. основними викликами стануть забезпечення формування доданої вартості та довіри у стейкхолдерів в довгостроковій перспективі.

Доцільно відмітити, що у міжнародній науковій літературі коли мова йде про концепцію SD на рівні суб’єктів господарювання вживаються терміни “business sustainability”, “corporate sustainable development”, “corporate sustainability”, “firms sustainability” тощо. З огляду на те, що об’єктом цього дослідження є суб’єкти господарювання актуалізується необхідність у дослідженні семантики зазначених понять.

У 1992 р. в Ріо-де-Жанейро відбувався Всесвітній саміт (SDWS) під егідою ООН, присвячений питанням SD. Так, зокрема, був розроблений новий глобальний Порядок (Agenda 21) [13] для

поширення ідей та ініціатив SD на глобальному рівні, а того ж року на Саміті Землі (Earth Summit) його ухвалили. Зазначений Порядок містить розгорнутий план дій щодо усесторонньої реалізації дій із SD, з особливим фокусом на корпоративній соціальній відповідальності (CSR), яка розглядається як особливий вимір такого розвитку, що властивий компаніям [14]. Таким чином, стало зрозумілим, що імплементація концепції SD є не лише прерогативою національних економік, а лише у взаємодії з бізнес-середовищем вдасться досягнути успіху.

Надзвичайно влучно зазначають Svensson та Wagner (2012) [15, с. 96; 16], що під “business sustainability” слід розуміти зусилля компанії, спрямовані не лише на покращення власних фінансових індикаторів, а й на управління її впливом на планету, екосистеми, бізнес-мережею в цілому.

Ferro et al. (2017) [15, с. 97] розглядає “business sustainability” (BS) як спільні дії (зусилля) багатьох стейкхолдерів, в результаті чого усі отримують вигоди. Автори наголошують, що в майбутньому зазначена концепція стане стратегічним імперативом для компаній, націлених на покращення своєї прибутковості.

Epstein and Widener (2010) [17] зазначають, що приймаючи концепцію BS, компанії отримують конкурентну перевагу та здатні сформувати стратегічну цінність, при цьому в змозі протистояти макроперешкодам та отримувати прибуток.

Dyllick та Muff (2016) [18] на основі систематизації трактувань поняття “business sustainability”, пропонують типологію зазначених підходів:

- Business sustainability 1.0. – розглядає BS з позицій удосконалення управління вартістю з позицій власників бізнесу;
- Business sustainability 2.0. – трактує BS на основі управління TBL, передбачається фокусування уваги на фінансових ризиках, соціальних ризиках та ризиках природного навколишнього середовища, зобов’язань та можливостей;
- Business sustainability 3.0. або справжня BS – зміщення уваги з подолання негативних впливів, які спричинила компанія, до пошуку можливостей створення позитивних впливів для суспільства та планети в цілому.

Значний вклад у адаптацію парадигми SD на рівні підприємств зробив Bansal P. (2004) [7]. Зокрема, автор розглядає яким чином три основні принципи SD, можуть бути адаптовані для підприємств. Безпосередньо, дотримання принципу цілісності навколишнього природного середовища компанією може полягати у зменшенні її “екологічного сліду” (“ecological footprint”), запобігання забруднення та шкідливих викидів в атмосферу, шляхом впорядкування процесів виробництва, використання відновлюваних та альтернативних джерел енергії, ощадливе використання природних ресурсів тощо. Принцип соціальної рівності реалізується в компанії через корпоративну соціальну відповідальність, та полягає у врахування очікувань та потреб широкого кола стейкхолдерів. Зокрема, інформування широкого кола громадськості про ресурси, які використовує компанія та вплив її діяльності на навколишнє природне середовище, покращення умов праці та її безпеки, створення умов та доступу для навчання й розвитку працівників, підтримка (у тому числі фінансова) ініціатив місцевих громад, відповідальне відношення щодо іміджу компанії та її візуальних атрибутів тощо. Дотримання принципу економічного процвітання забезпечується через ланцюг створення вартості, а саме через скорочення витрат виробництва, виробництво нових та відмінних товарів, застосування “spin-off” технологій, які можуть бути використані й для інших видів бізнесу, співпраця з органами влади тощо.

Таким чином, автори справедливо наголошують, що забезпечення довготривалого та ефективного розвитку компанії можливе за умови продуманого врахування у власній стратегії економічного, соціального та екологічного вимірів SD та одночасній взаємодії з стейкхолдерами.

Дослідження сутності поняття “sustainable development”, базових принципів концепції SD, основних її складових та особливостей імплементації у виробничо-господарській діяльності компанії здійснювалось не лише закордонними науковцями, а й вітчизняними дослідниками. Тому ціка-

вими є погляди українських вчених за окресленою проблематикою, зокрема тлумачення/переклад поняття “sustainable development”, розуміння його сутності та адаптація для бизнес-практики.

В українській науковій думці дослідженням концепції “sustainable development” займалися В. Б. Артеменко [19], О. Г. Білорус [20], О. Єфремов [21], В. С. Загорський [22], П. Д. Каминський [23], В. А. Кармазін [24], Ю. М. Лопатинський [25], Л. Г. Мельник [26], О. В. Мірошниченко [27], В. Трегобчук [28], В. Я. Шевчук [29] та ін. Вагомий внесок у концепції SD зробив Л. Г. Мельник [26, с. 203–204], зокрема дослідник наголошує на неоднозначній інтерпретації SD та суперечливості поняття “стійкий розвиток”. Така суперечливість зумовлена тим, що “стійкість” – це результат певної рівноваги та здатність до її утримання, в той час як розвиток, власне, забезпечується виходом з такого стану. В той час як “стабільність”, на думку автора, це спроможність забезпечувати незмінні (стабільні) темпи розвитку. Як результат, автор наголошує, що перша інтерпретація більшою мірою відповідає оригінальному визначенню поняття SD. Науковець розглядає дану концепцію на макрорівні та надає наступне тлумачення стійкого розвитку, як “можливість жити на відсотки від природного капіталу” [26, с. 205]. Слід зауважити, що більшість наукових доробків вітчизняних фахівців [19–30] переважно торкаються особливостей впровадження концепції SD на рівні економіки в цілому. Меншою мірою цей аспект висвітлений на рівні суб’єктів господарювання.

Так, зокрема, українські науковці Л. Є. Довгань та Н. О. Сімченко [31] розглядають проблематику стимулювання сталого розвитку підприємств машинобудівної галузі. Зокрема, автори розуміють “сталий розвиток” як процес гармонізованого розвитку соціальної, економічної та екологічної підсистем підприємства, базованого на принципі збалансованості. Так, автори окреслюють основні проблеми економічної підсистеми машинобудівних підприємств, такі як: незбалансованість виробничо-господарської структури, моральне та фізичне старіння матеріальних та нематеріальних активів, низький рівень інноваційної активності підприємств галузі машинобудування, відсутність гнучкості в питаннях адаптації ринковим потребам. Серед соціальних викликів виділяють: проблеми пов’язані зі скороченням робочих місць, низьким рівнем матеріального та нематеріального стимулювання праці, розвиток працівників тощо. На думку авторів, забезпечення сталого розвитку неможливе без подолання екологічних загроз, зокрема, екологічної безпеки не лише підприємства, а й суспільства, низький рівень впровадження ресурсозберігаючих технологій, екстенсивне використання природних ресурсів тощо.

Окремі дослідники [32; 33, с. 151] розглядають сталий розвиток підприємства як безперервний процес змін, де всі ресурси, різного роду інвестиції, інновації та інституційні зміни узгоджуються, з метою підвищення рівня поточного та майбутнього потенціалів одночасно задовольняючи його потреби та досягаючи стратегічні цілі.

Цікавим є погляд Н. В. Шандової [34, с. 15], яка розглядає поняття “стійкий розвиток підприємства”, який вказує на визначений напрям руху за певною траєкторією з метою досягнення встановлених орієнтирів в таких галузях діяльності як економічній, соціальній та екологічній. В результаті чого забезпечується підвищення цінності потенціалу та конкурентної позиції.

Виклад основного матеріалу дослідження

Загальновідомо, що дослідження сутності категоріально-понятійного апарату доцільно розпочати з порівняльного аналізу перекладу та змістового наповнення категорії “sustainable development”, сформульовані вітчизняними науковцям. Варто зауважити, що, на основі аналізу наукової літератури, [19–41] виявлено існування відмінних тлумачень цієї концепції, а також інтерпретація семантики досліджуваної категорії з позицій як макрорівня, так і на рівні суб’єктів господарювання (див. таблицю).

Систематизація підходів до трактування поняття “sustainable development”*

№ з/п	Літературне джерело	Трактування поняття “sustainable development”
1	2	3
Як “сталий розвиток”		
1	Васильчук І. П. (2012) [35, с. 44]	На рівні підприємства. Автор використовує поняття “сталий розвиток” та “стійкий розвиток” синонімічно, при чому зазначає, що “сталий розвиток” стає все популярнішим та його доцільно розглядати як сукупність “бізнесової та суспільної діяльності”, де поєднуються три складові “економічне зростання, соціальний розвиток та захист навколишнього середовища”. В той час як “стійкий розвиток” трактує як “капіталостворюючу концепцію”, яка теж опирається на аналогічні складові
2	Глинська А. Є. (2006) [30, с. 16]	На рівні підприємства. Вказує, що запорукою розвитку та підвищення ефективності суб’єкта господарювання є “узгодження економічних, соціальних та екологічних інтересів шляхом розширення сфери відповідальності перед суспільством”
3	Загорський В. С. (2018) [22, с. 59]	Макрорівень. Науковець пропонує розглядати поняття SD в контексті взаємодії “людина – господарство – природа” та наголошує, що “сталий розвиток” – це першочергово “процес гармонізації продуктивних сил, забезпечення задоволення необхідних потреб всіх членів суспільства за умови збереження і поетапного відтворення цілісності навколишнього природного середовища, створення можливостей для рівноваги між його потенціалом і потребами людей усіх поколінь”. Разом з тим, автор наводить критичні аргументи щодо розуміння сутності SD, сформульованого Brundtland Commission. Так, зазначається, що практичне застосування такого підходу вимагає “порівняння потреб сучасних поколінь та досить віддалених” та неоднозначному трактуванні “потенційні можливості у використанні ресурсів”
4	Данилиш Б. М. (2010) [35]	Макрорівень. Розглядає досліджуване явище як систему відносин, у якій забезпечується “оптимальне співвідношення між економічним зростанням, нормалізацією якісного стану природного середовища, зростанням матеріальних і духовних потреб населення”
5	Лопатинський Ю. М., Тодорюк С. І. (2015) [25, с. 14–15]	Розглядає “сталий розвиток” аграрних підприємств під яким розуміє об’єднання чотирьох базисних детермінант: економічної, соціальної, екологічної та інституційної, які одночасно виступають складовими такого розвитку
6	Сизоненко О. А. (2009) [37, с. 13]	На рівні підприємства. Автор наголошує на тому, що “економічний розвиток показників діяльності підприємства має узгоджуватись з екологічними та соціальними показниками виробничо-господарської діяльності”. Саме такий підхід забезпечує збалансований розвиток
7	Сталинська О. В (2011) [38, с. 115]	На рівні підприємства. Звертає увагу, що “сталий розвиток” має забезпечувати одночасно, як інтереси власників підприємства, так і “потреби поточного функціонування та розвитку виробництва, створюючи умови для довгострокового стабільного функціонування підприємства і сприяючи при цьому розвитку суспільства та мінімізації негативного впливу на навколишнє середовище”
8	Трегобчук В. (2002) [28, с. 33]	Макрорівень. Наводиться трактування досліджуваного поняття, базованого на визначенні Brundtland Commission адаптованого для держави в цілому, з наголосом на важливості збереження природного навколишнього середовища, врахувавши при цьому інтереси та здоров’я людини, забезпечуючи “динамічну екологічну рівновагу”

1	2	3
1	Шевчук В. Я. (2006) [29, с. 44]	Макрорівень. Наведено тлумачення як гармонійного процесу, базованого на збалансованому збереженні “економічного сходження та природно-ресурсного потенціалу” з одночасним гарантуванням “біосферного простору та екологічної безпеки”, яке має на меті не лише задоволення потреб людини, а й суспільства
Як “стійкий розвиток”		
2	Артеменко В. Б. (2006) [19, 90–91]	Макрорівень. Автор пропонує визначення, що є удосконаленням трактування SD, запропонованого Brundtland Commission, а саме як “модель соціально-економічного розвитку, яка забезпечує життєві потреби нинішнього покоління без того, щоб майбутні покоління позбавлялися такої можливості через вичерпання природних ресурсів та деградацію навколишнього середовища”
3	Борщук Є. М. (2005) [39, с. 165]	Макрорівень. Автор надає трактування у широкому розумінні як “розвиток, при якому не створюється небезпека для здоров’я населення і забезпечуються всі необхідні умови його існування”. Та наголошує, що стійкий розвиток, в умовах сьогодення, об’єднує екологічні, соціальні, економічні та інші чинники
4	Мірошниченко О. В., Мурашко І. С. (2014) [40, с. 59–60]	Трактує як “гармонійний розвиток трьох його взаємопов’язаних складових: економічної (збільшення обсягів виробництва, покращення фінансово-економічних результатів діяльності тощо), соціальної (досягнення повної зайнятості населення, відтворення трудових ресурсів) та екологічної (дбайливе ставлення до навколишнього середовища, застосування природоохоронних та ресурсозберігаючих технологій)”
5	Мельник Л.Г. (2005). [26, с. 412-414]	Автор наголошує на суперечливості поняття “стійкий розвиток” як прямий переклад поняття “sustainable development”. Зокрема, науковець справедливо зазначає, що таке явище як “стійкість” передбачає виникнення рівноважного стану, а забезпечення розвитку системи можливе лише за умови виходу з такого стану. Дослідник підкреслює неоднозначність такого тлумачення, а саме що “стійкість” передбачає “утримання рівноваги, тоді як “стабільність” має здатність не змінюватись та підтримувати стійкі темпи руху (розвитку)”. Окрім того, наголошується, що поняття “сталий розвиток” є українською інтерпретацією російських термінів “постоянный/стабильный/устойчивый”. Окреслені поняття не є аналогами оригінального “sustain”, яке можна перекласти як “підтримувати”, а відтак “sustainable development” дослівно “підтримувальний розвиток”. З огляду на це, автор підсумовує, що використовуючи поняття “sustainable development” в українській інтерпретації адекватнішим є поняття “стійкий розвиток”, а не “сталий розвиток”. Як наслідок наводить наступне трактування поняття “стійкий розвиток” як “добробут людини і суспільного ладу за допомогою життєзабезпечувальних функцій природи як підоснови суспільного розвитку”
Як “стабільний розвиток”		
6	Кармазін В. А., Огієнко Ю. М. (2010) [41, с. 33]	Розглядається на макрорівні. Поняття “стабільний розвиток” ототожнюється із поняттям “сталий розвиток”, та трактується як “гармонійна діяльність людини відповідно до законів живої природи”

1	2	3
Як “збалансований розвиток”		
7	Каминський П. Д. (2004). [23, с. 5]	На рівні підприємства. Хоча й використовує термін “сталий розвиток”, однак наголошує на збалансованому та безперервному його характері. Одночасно, роблячи наголос, що такий економічний розвиток розглядається як “високоєфективний і регульований”, націлений на забезпечення зростання прибутковості організації з використанням відповідних механізмів в “економічній, технічній і соціальній сферах”. Автор підкреслює, що збалансований розвиток має опиратись на “кількісне співвідношення між елементами виробничої системи, що дозволяють їй гармонійно розвиватися”
Як “гармонійний розвиток”		
8	Єфремов О. (2008) [21]	Макрорівень. Наводиться інтерпретація концепції SD, як забезпечення гармонії між природою та суспільством, зберігаючи при цьому можливість формувати нові принципи “життя і розвитку суспільства”

* Примітка. Сформовано на підставі джерел [19–41].

На основі аналізу наведених вище підходів до перекладу та трактування поняття “sustainable development” можемо підсумувати наступне:

1. В науковому вжитку поняття “sustainable development” найчастіше перекладається як “сталий розвиток” та “стійкий розвиток”, а іноді й використовується синонімічно.

2. Здійснюючи переклад поняття “sustainable development”, більшість авторів вказують на необхідність аналізу перекладу окремих складових (слів, що утворюють термін), зокрема “to sustain”, який перекладають як “підтримувати, підкріпляти, зберігати”, поняття “sustainable”, згідно з тлумачним словником [42] інтерпретується як “able to continue for a long time” та “able to be maintained at a certain rate or level”. Таким чином, це поняття можна перекласти як “здатність продовжуватись” та “здатність бути підтриманим на певному рівні”. Англійське слово “development” перекладається як “розвиток”. Тому, все таки більшість науковців погоджуються що терміни “сталий розвиток” та “стійкий розвиток” не є ідеальним перекладом досліджуваного поняття, однак зазначають, що категорія “стійкий розвиток” повнішою мірою відображає сутність поняття “sustainable development”.

3. Цікавим є те, що формулюючи визначення досліджуваного поняття, досить часто використовуються терміни “збалансований” та “гармонійний”.

4. Жодне з альтернативних варіантів перекладу поняття “sustainable development” не стало загальноновизнаним на рівні суб’єктів господарювання.

5. Практично усі варіанти тлумачення досліджуваної категорії вказують на існування як мінімум трьох елементів такого розвитку – економічної, соціальної та екологічної складових.

Вагомий внесок у концепції SD зробив Л. Г. Мельник [26, с. 203–204], зокрема дослідник наголошує на неоднозначній інтерпретації SD та суперечливості поняття “стійкий розвиток”. Така суперечливість зумовлена тим, що “стійкість” це результат певної рівноваги та здатність до її утримання, в той час як розвиток, власне, забезпечується виходом з такого стану. В той час як “стабільність”, на думку автора, це спроможність забезпечувати незмінні (стабільні) темпи розвитку. Як результат, автор наголошує, що перша інтерпретація більшою мірою відповідає оригінальному визначенню поняття SD. Науковець розглядає дану концепцію на макрорівні та надає наступне тлумачення стійкого розвитку, як “можливість жити на відсотки від природного капіталу” [198, с. 205].

Цікавим є погляди О. Г. Білоруса та Ю. М. Мацейко [20], які акцентують увагу на важливості розгляду імперативу “сталий розвиток” у взаємодії із процесами глобалізації та інформатизації суспільства. Науковці виокремлюють особливості започаткування та підтримання концепції сталого розвитку в межах країн, що розвиваються, а саме [20, с. 32–33]:

- залучення широкого кола представників суспільства до обговорення питань ощадливого використання природних ресурсів та збереження навколишнього природного середовища в контексті сталого розвитку;

- організація заходів та ведення відкритого діалогу на предмет окреслення екологічних аспектів, які потребують негайного реагування;

- ініціювання інноваційної екологічної політики, що торкається правових аспектів та організаційної сфери;

- стимулювання та підтримка проектів сталого розвитку.

Автори наголошують, що беззаперечно [20, с.58] сталий розвиток став метою одночасно міжнародної та національних політик.

Л. Ц. Масловська [43] розглядає ідею старого розвитку в контексті регіональної державної політики та, розроблення на цій основі, стратегії сталого розвитку регіонів.

Слід зауважити, що більшість наукових доробків вітчизняних фахівців [19–22; 24–29] переважно торкаються особливостей впровадження концепції SD на рівні економіки в цілому. Меншою мірою цей аспект висвітлений на рівні суб’єктів господарювання.

Так, зокрема, українські науковці Л. Є. Довгань та Н. О. Сімченко [31] розглядають проблематику стимулювання сталого розвитку підприємств машинобудівної галузі. Зокрема, автори розуміють “сталий розвиток” як процес гармонізованого розвитку соціальної, економічної та екологічної підсистем підприємства, базованого на принципі збалансованості. Вони виділяють основні проблеми економічної підсистеми машинобудівних підприємств, такі як: незбалансованість виробничо-господарської структури, моральне та фізичне старіння матеріальних та нематеріальних активів, низький рівень інноваційної активності підприємств галузі машинобудування, відсутність гнучкості в питаннях адаптації ринковим потребам. Серед соціальних викликів виділяють: проблеми, пов’язані зі скороченням робочих місць, низьким рівнем матеріального та нематеріального стимулювання праці, розвиток працівників тощо. На думку авторів забезпечення сталого розвитку неможливе без подолання екологічних загроз, зокрема, екологічна безпека не лише підприємства, а й суспільства, низький рівень впровадження ресурсозберігаючих технологій, екстенсивне використання природних ресурсів тощо.

Окремі дослідники [32; 33, с. 151] розглядають сталий розвиток підприємства як безперервний процес змін, де всі ресурси, різного роду інвестиції, інновації та інституційні зміни узгоджуються, з метою підвищення рівня поточного та майбутнього потенціалів, одночасно задовольняючи його потреби та досягаючи стратегічні цілі.

Цікавим є погляд Н. В. Шандової [34, с. 15], яка розглядає поняття “стійкий розвиток підприємства”, під яким розуміє визначений напрям руху за певною траєкторією з метою досягнення встановлених орієнтирів в таких аспектах діяльності як економічній, соціальній та екологічній. В результаті чого забезпечується підвищення цінності потенціалу та конкурентної позиції.

На основі аналізування літературних джерел [2–43], на предмет розуміння сутності, інтерпретації концепції SD та доцільності її застосування у практичній діяльності вітчизняних компаній, можна сформулювати наступні висновки:

- 1) немає єдиного підходу до перекладу оригінального словосполучення “sustainable development”. Найчастіше науковці використовують терміни “сталий розвиток”, “стійкий розвиток” та “збалансований розвиток”. Разом з тим, науковці погоджуються, що жодне з означень не є загально-визнаним та використовують один з трьох термінів або вживають їх синонімічно;

2) практично усі без винятку науковці розглядають SD з позиції її декомпозиції, а саме в розрізі трьох складових – економічної, соціальної та екологічної. Однак, закордонні науковці [44-46] у своїх дослідженнях безпосередньо опираються на концепцію TBL, тоді як вітчизняні – здійснюють модифікацію зазначених складових елементів (іноді економічну складову називають “фінансовою” тощо), а також доповнюють додатковими, зокрема, інституційною складовою, технічною складовою, технологічною складовою, правовою, духовною, інформаційною, інноваційною складовою тощо [47];

3) вітчизняні науковці, розглядаючи концепцію SD як на макрорівні, так і на рівні підприємства, роблять наголос на збалансуванні ресурсів/потенціалів, де основною ціллю такого розвитку є довготривале стабільне зростання або збереження довготривалої стійкої рівноваги. Закордонні науковці, розглядаючи SD на рівні компаній, наголошують, що це добровільна ініціатива власників таких компаній, тому цілі та ініціативи, що забезпечують такий розвиток є гнучкими та можуть змінюватись;

4) переважна більшість вітчизняних наукових праць розглядає SD на макрорівні, а саме на рівні національної економіки, регіонального розвитку чи окремої галузі (сільське господарство, телекомунікації);

5) значна частина публікацій зосереджує увагу на першочерговій важливості окремих елементів SD, зокрема публікації в галузі економіки та менеджменту частіше наголошують на значущості економічної складової, а в галузі охорони природного навколишнього середовища на екологічній складовій;

6) розглядаючи концепцію SD на рівні компаній, закордонні науковці частіше використовують терміни “business sustainability”, “corporate sustainability”, “corporate citizenship” та взаємозв’язок SD та CSR;

7) провідні закордонні науковці [15; 16] справедливо зазначають, що розуміння категорії “business sustainability” не є статичним, а постійно перебуває в еволюційному розвитку, відображаючи не лише наукові дискусії та тенденції певного часового періоду, а й важливі для суб’єктів господарювання чинники взаємодії як з внутрішнім, так і зовнішнім середовищами;

8) беззаперечним є той факт, що розвиток, який описується парадигмою SD є мультидисциплінарним, який одночасно враховує культуру, історію розвитку, цінності, потреби та очікування як суспільства в цілому, так і окремих компаній. При цьому успішність імплементації даної концепції як на макро, так і на мікро рівні визначатиметься наявністю чітко сформованих політик та процедур, суб’єктивного відношення керівництва, відкритості та готовності до змін, а також ймовірними випадковими явищами, що можуть випасти на долю як національної економіки, так і компанії на шляху до розвитку.

Слід зауважити, що під час дослідження наукових праць [19–41], присвячених питанням розвитку підприємства, не виявлено підходу до трактування семантики категорії “гармонійний розвиток”. Найчастіше словосполучення “гармонійний розвиток” використовувалось під час інтерпретації понять “сталий розвиток” та “стійкий розвиток”. В той час як категорія “система гармонійного розвитку” відсутня у вітчизняній науковій дискусії. Доцільно зазначити, що внесок українських науковців в адаптацію сутності та розуміння концепції SD є надзвичайно цінним та різностороннім, однак, коли йдеться про рівень суб’єктів господарювання то спостерігається часткова фрагментарність та розрізненість думок, з приводу перекладу даної концепції та використання у науковій дискусії (наприклад, одночасне використання понять “сталий розвиток” та “стійкий розвиток”). На основі дослідження сутності та трактування концепції SD як її авторами [2; 7–13], так і провідними міжнародними дослідниками, що вивчають особливості адаптації та застосування даної концепції на рівні підприємств [3–18], пропонується використовувати термін “гармонійний розвиток підприємств”, що повною мірою відображає основні ідеї та принципи концепції SD, які

можуть бути застосованими суб’єктами господарювання. З огляду на викладене, актуалізується необхідність у формулюванні семантики поняття “гармонійний розвиток суб’єктів господарювання”, яке пропонується трактувати як процес формування та підтримання інклюзивних якісно нових характеристик діяльності підприємства, що у своїй сукупності сприяє еволюційному розвитку, збалансуванню цілей за різними сферами такого розвитку та ресурсів підприємства, на засадах взаємодії з широким колом стейкхолдерів.

Висновки

Забезпечення розвитку підприємства, яке б враховувало виклики сьогодення, обмеженість ресурсів, мінливість можливостей та потреб як суб’єкта господарювання, так і усіх стейкхолдерів, можливе при взаємоузгодженні перелічених факторів та адаптації релевантних концепцій ведення бізнесу. Саме тому формування та забезпечення розвитку підприємства доцільно здійснювати на засадах використання ідей концепції SD, що, своєю чергою, сприятиме врахуванню усіх складових елементів такого розвитку, їхньої взаємодії, та, як наслідок, дозволить підвищити результативність не лише діяльності суб’єктів господарювання, а й отримання позитивних ефектів для суспільства в цілому. Введення в науковий дискурс категорії “гармонійний розвиток суб’єктів господарювання” сприятиме формуванню ґрунтовнішого розуміння концепції SD, особливостей її адаптації на рівні підприємств та окресленні ключових аспектів, які визначають існування такого розвитку.

Перспективи подальших досліджень

Наступні кроки дослідження будуть спрямовані на аналізі великого масиву міжнародних наукових публікацій, присвячених вивченню та обґрунтуванню концепції SD з метою виявлення основних тенденцій та предметних областей досліджуваної проблематики.

Список літератури

1. The Most Sustainable Companies In 2019. Retrieved from: <https://www.forbes.com/sites/karstenstrauss/2019/01/22/the-most-sustainable-companies-in-2019/#32b66f676d7d> (Accessed: 21 August 2020).
2. World Business Council for Sustainable Development (WBCSD). Retrieved from: <https://www.wbcsd.org> (Accessed: 21 August 2020).
3. Schaltegger, S. (2011). Sustainability as a driver for corporate economic success. *Society and Economy*, 33, 15–28. doi:10.1556/SocEc.33.2011.1.4.
4. United Nations (1992). United Nations Conference on Environment & Development. Retrieved from: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf> (Accessed: 06 April 2020).
5. Azapagic, A. (2003). Systems Approach to Corporate Sustainability: A General Management Framework. *Process Safety and Environmental Protection*. 81, 303–316. doi: 10.1205/095758203770224342.
6. Bruntland, G. H. (1987). *Our Common Future: The World Commission on Environment and Development*; Oxford University Press: Oxford, UK.
7. Bansal, P. (2005). Evolving sustainability: a longitudinal study of corporate sustainable development. *Strategic Management Journal*. 26, 197-218. *Journal of Leadership, Accountability and Ethics*. Vol. 10(1). 58–75.
8. Elkington, J. (1994). Towards the Sustainable Corporation: Win-Win-Win Business Strategies for Sustainable Development. *California Management Review*, 36(2), 90–100. doi.org/10.2307/41165746.
9. Elkington, J. B. (1997). *Cannibals With Forks: The Triple Bottom Line of 21st Century Business*. Oxford: Capstone Publishing.
10. Elkington, J. B. (1999). Triple bottom-line reporting: Looking for balance. *Australian CPA*; Mar 1999. 18–21.
11. Elkington, J. B. (2001). *The Chrysalis Economy: How Citizen CEOs and Corporations Can Fuse Values and Value Creation*. Oxford: Capstone/John Wiley & Sons.
12. Elkington, J. B. (2006) *Governance for Sustainability*. *Corporate Governance: An international review*. Vol. 14. № 6. Blackwell Publishing Ltd. 522–529.

13. United Nations (1992). United Nations Conference on Environment & Development, Retrieved from: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf> (Accessed: 06 April 2020).
14. European Commission, 2010. Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. Retrieved from: <https://www.eea.europa.eu/policy-documents/com-2010-2020-europe-2020> (Accessed: 06 April 2020).
15. Ferro, C., Padin, C., Høgevoid, N., Svensson, G., & Sosa Varela, J. C. (2019). Validating and expanding a framework of a triple bottom line dominant logic for business sustainability through time and across contexts. *The Journal of Business & Industrial Marketing*, 34(1), 95–116. doi:<http://dx.doi.org.ezproxy.kingston.ac.uk/10.1108/JBIM-07-2017-0181>.
16. Svensson, G. and Wagner, B. (2012a). Business sustainability and e-footprints on earth's life and ecosystems – generic models, *European Business Review*. Vol. 24. No. 6. 543–552.
17. Epstein, M. J. and Widener, S. K. (2010). Identification and use of sustainable performance measures in decisionmaking, *Journal of Corporate Citizenship*. Vol. 40 No. 1, 43–73.
18. Dyllick, T., & Muff, K. (2016). Clarifying the meaning of sustainable business: Introducing a typology from business-as-usual to true business sustainability. *Organization & Environment*. 29 (2). 156. doi:<http://dx.doi.org.ezproxy.kingston.ac.uk/10.1177/1086026615575176>.
19. Артеменко В. Б. (2006). Індикатори стійкого соціально-економічного розвитку регіонів. Регіональна економіка. № 2. 90–97.
20. Білорус О. Г. та Мацейко Ю. М. (2005). Глобальна перспектива і сталий розвиток: (Системні маркетинг. дослідж.). К.: МАУП, 492.
21. Єфремов О. (2008). Сталий чи гармонійний (з екосистемою) розвиток – чому віддати перевагу? *Економіка України*. № 2. 85–90.
22. Загорський В.С. (2018). Концептуальні основи формування системи управління сталим розвитком еколого-економічних систем: монографія. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 336 с. ISBN 978-617-644-042-0.
23. Каминський П. Д. Удосконалення механізму сталого розвитку промислового підприємства в умовах нестабільної кон'юнктури: автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01 / П. Д. Каминський; Донецьк, держ. ун-т економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. Донецьк, 2004. 22 с.
24. Кармазін В.А., Огієнко Ю.М.(2010). Стабільний розвиток економіки – запорука технологічного прориву України. *Економічний вісник НТУУ “КПІ”*. № 7. 2010. С. 33–36.
25. Лопатинський Ю. М., Тодорюк С. І. (2015). Детермінанти сталого розвитку аграрних підприємств: монографія. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т. 220 с.
26. Мельник Л. Г. (2005). Основи стійкого розвитку: Посібник для перепідготовки фахівців. – Суми: Університетська книга.
27. Мірошніченко О. В., Мурашко І. С. (2014). Ресурсозбереження серед принципів забезпечення стійкого розвитку підприємства. [Електронний ресурс]. *Економіка: реалії часу*. Науковий журнал. № 2 (12). 58–62. Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/n2.html>.
28. Трегобчук В. (2002). Концепція сталого розвитку для України. *Вісник НАН України*. № 2. 31–41.
29. Шевчук В. Я. (2006). Макроекономічні проблеми сталого розвитку. К.: Геопринт, 200 с.
30. Кузьміна О. С. (2015). Аналіз підходів до трактування поняття “сталий розвиток підприємства”. *Вісник Хмельницького національного університету*, № 5. Т. 1. 13–21.
31. Довгань Л. Є. та Сімченко Н. О. (2008). Сучасні аспекти сталого розвитку машинобудівних підприємств. *Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики*, № 3. 71–83.
32. Кирич Н. Б. (2003). Від стабілізації суспільного виробництва – до сталого розвитку суспільства: монографія. Тернопіль : ТДТУ ім. І. Пулюя, 203 с.
33. Кирич Н. Б., Мельник Л. М., Погайдак О. Б. (2015). Сталий розвиток суб'єктів господарювання: сутність та фактори впливу (Європейські акценти). *ВІСНИК ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ УКРАЇНИ*. № 2. 151–155.
34. Шандова Н. В. (2015). Управління стійким розвитком підприємств машинобудування: Методологічні підходи: дис. ... д-ра екон. наук за спеціальністю 08.00.04 “Економіка та управління підприємствами” (за видами економічної діяльності). 40 с.
35. Васильчук І. П. (2012). Оцінка діяльності корпорацій в контексті сталого розвитку. *Вісник соціально-економічних досліджень*. Вип. 2. С. 39–44.

36. Данилишин Б. М. (2010). Соціальна безпека – підгрунття сталого розвитку. Вісник Національної академії наук України. № 1. С. 20–28; Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnanu_2010_1_3.
37. Сизоненко О. А. Механізм забезпечення сталого розвитку в системі управління металургійним підприємством : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.04 / О. А. Сизоненко; Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя, 2009. – 20 с.
38. Сталинська О. В. (2011). Обґрунтування необхідності управління промисловими підприємствами на основі принципів сталого розвитку. Економічний вісник Національного гірничого університету. № 4. С. 114–119.
39. Борщук Є. М. (2005). Концепція стійкого розвитку і проблеми переходу на еколого-економічну модель господарювання. Науковий вісник НЛТУ України. Вип. 15.6. С. 160–165.
40. Мірошниченко О. В., Мурашко І. С. (2014). Ресурсозбереження серед принципів забезпечення стійкого розвитку підприємства. [Електронний ресурс] Економіка: реалії часу. Науковий журнал. № 2 (12), 58–62. Режим доступу: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/n2.html>.
41. Кармазін В. А., Огієнко Ю. М. (2010). Стабільний розвиток економіки – запорука технологічного прориву України. Економічний вісник НТУУ “КПІ” № 7. 33–36.
42. Longman Dictionary. [Online resource]. – Available at: <https://www.ldoceonline.com/dictionary>.
43. Масловська Л. Ц. (2003). Сталій розвиток продуктивних сил регіонів: теорія, методологія, практика: монографія. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 366 с.
44. Landrum, N. E., & Ohsowski, B. (2018). Identifying worldviews on corporate sustainability: A content analysis of corporate sustainability reports. *Business Strategy and the Environment*, 27(1), 128–151. Retrieved from: doi:<http://dx.doi.org.ezproxy.kingston.ac.uk/10.1002/bse.1989>.
45. Nawaz, Sania. (2016). Extensive Literature Review to Investigate the Dimensions of Business Sustainability. *International Journal of Operations and Quantitative Management*. 273–302. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/307864633_Extensive_Literature_Review_to_Investigate_the_Dimensions_of_Business_Sustainability.
46. Payne, D. M. and Raiborn, C. A. (2001). Sustainable Development: The Ethics Support the Economics. In: *Journal of Business Ethics*. Vol. 32. 2. С. 157–168.
47. Смержанюк Т. П. (2013). Сталій розвиток в умовах глобалізації та його складові. Економічні інновації: зб. наук. пр. Одеса: ІПРЕД НАН України. Вип. 53. С. 253–260. Режим доступу: <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/71935>.

Reference

1. The Most Sustainable Companies In 2019. Retrieved from: <https://www.forbes.com/sites/karstenstrauss/2019/01/22/the-most-sustainable-companies-in-2019/#32b66f676d7d> (Accessed: 21 August 2020).
2. World Business Council for Sustainable Development (WBCSD). Retrieved from: <https://www.wbcsd.org> (Accessed: 21 August 2020).
3. Schaltegger, S. (2011). Sustainability as a driver for corporate economic success. *Society and Economy*, 33, 15-28. doi:10.1556/SocEc.33.2011.1.4.
4. United Nations (1992). United Nations Conference on Environment & Development. Retrieved from: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf> (Accessed: 06 April 2020).
5. Azapagic, A. (2003). Systems Approach to Corporate Sustainability: A General Management Framework. *Process Safety and Environmental Protection*. 81. 303–316. doi: 10.1205/095758203770224342.
6. Brundland, G. H. (1987). *Our Common Future: The World Commission on Environment and Development*; Oxford University Press: Oxford, UK.
7. Bansal, P. (2005). Evolving sustainability: a longitudinal study of corporate sustainable development. *Strategic Management Journal*. 26, 197-218. *Journal of Leadership, Accountability and Ethics*. Vol. 10(1). S. 58–75.
8. Elkington, J. (1994). Towards the Sustainable Corporation: Win-Win-Win Business Strategies for Sustainable Development. *California Management Review*, 36(2), 90–100. doi.org/10.2307/41165746.
9. Elkington, J. B. (1997). *Cannibals With Forks: The Triple Bottom Line of 21st Century Business*. Oxford: Capstone Publishing.
10. Elkington, J. B. (1999). Triple bottom-line reporting: Looking for balance. *Australian CPA*; Mar 1999, 18–21.
11. Elkington, J. B. (2001). *The Chrysalis Economy: How Citizen CEOs and Corporations Can Fuse Values and Value Creation*. Oxford: Capstone/John Wiley & Sons.

12. Elkington, J. B. (2006). Governance for Sustainability. *Corporate Governance: An international review*. Vol. 14, No. 6, Blackwell Publishing Ltd, 522–529.
13. United Nations (1992). United Nations Conference on Environment & Development, Retrieved from: <https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/Agenda21.pdf> (Accessed: 06 April 2020).
14. European Commission, 2010. Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. Retrieved from: <https://www.eea.europa.eu/policy-documents/com-2010-2020-europe-2020> (Accessed: 06 April 2020).
15. Ferro, C., Padin, C., Høgevoid, N., Svensson, G., & Sosa Varela, J. C. (2019). Validating and expanding a framework of a triple bottom line dominant logic for business sustainability through time and across contexts. *The Journal of Business & Industrial Marketing*, 34(1). 95–116. doi:<http://dx.doi.org.ezproxy.kingston.ac.uk/10.1108/JBIM-07-2017-0181>.
16. Svensson, G. and Wagner, B. (2012a). Business sustainability and e-footprints on earth's life and ecosystems – generic models, *European Business Review*. Vol. 24. No. 6. S. 543–552.
17. Epstein, M.J. and Widener, S.K. (2010). Identification and use of sustainable performance measures in decisionmaking, *Journal of Corporate Citizenship*. Vol. 40. No. 1. S. 43–73.
18. Dyllick, T., & Muff, K. (2016). Clarifying the meaning of sustainable business: Introducing a typology from business-as-usual to true business sustainability. *Organization & Environment*, 29(2), 156. doi:<http://dx.doi.org.ezproxy.kingston.ac.uk/10.1177/1086026615575176>.
19. Artemenko V. B. (2006). Indykatory stiikoho sotsialno-ekonomichnoho rozvytku rehioniv. *Rehionalna ekonomika*. No. 2. 90–97 (in Ukrainian).
20. Bilorus O. H. ta Matseiko Yu. M. (2005). Hlobalna perspektyva i stalyy rozvytok: (Systemni marketol. doslidzh.). K.: MAUP, 492 (in Ukrainian).
21. Iefremov O. (2008). Stalyy chy harmoniinyi (z ekosystemoiu) rozvytok – chomu viddaty perevahu? *Ekonomika Ukrainy*. No. 2, 85–90 (in Ukrainian).
22. Zahorskyi V. S. (2018). Kontseptualni osnovy formuvannia systemy upravlinnia stalym rozvytkom ekoloho-ekonomichnykh system: monohrafiia. Lviv: LRIDU NADU, 336 ISBN 978-617-644-042-0 (in Ukrainian).
23. Kamynskyi P. D. Udoskonalennia mekhanizmu staloho rozvytku promysloвого pidpryiemstva v umovakh nestabilnoi koniunktury: avtoref. dys. kand. ekon. nauk: 08.06.01 / P. D. Kamynskyi ; Donets. derzh. un-t ekonomiky i torhivli im. M. Tuhana-Baranovskoho. Donetsk. 2004. 22 s. (in Ukrainian).
24. Karmazin V. A., Ohiienko Yu. M. (2010). Stabilnyi rozvytok ekonomiky – zaporuka tekhnolonichnoho pryryvu Ukrainy. *Ekonomichnyi visnyk NTUU “KPI”* No. 7, 33–36 (in Ukrainian).
25. Lopatynskyi Yu. M., Todoriuk S. I. (2015). Determinanty staloho rozvytku ahrarynykh pidpryiemstv: monohrafiia. Chernivtsi: Chernivetskyi nats. un-t., 220 (in Ukrainian).
26. Melnyk L. H. (2005). Osnovy stiikoho rozvytku: Posibnyk dlia perepidhotovky fakhivtsiv. – Sumy: Universytetska knyha (in Ukrainian).
27. Miroshnychenko O. V., Murashko I. S. (2014). Resursozberezhennia sered pryntsyviv zabezpechennia stiikoho rozvytku pidpryiemstva. [Elektronnyi resurs]. *Ekonomika: realii chasu. Naukovi zhurnal*. No. 2 (12), S. 58–62. Retrieved from: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/n2.html> (in Ukrainian).
28. Trehobchuk V. (2002). Kontseptsiia staloho rozvytku dlia Ukrainy. *Visnyk NAN Ukrainy*. No. 2, S. 31–41 (in Ukrainian).
29. Shevchuk V. Ya. (2006). Makroekonomichni problemy staloho rozvytku. K.: Heoprynt, 200 (in Ukrainian).
30. Kuzmina O. S. (2015). Analiz pidkhodiv do traktuvannia poniattia “stalyy rozvytok pidpryiemstva”. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*. No. 5. T. 1. 13–21 (in Ukrainian).
31. Dovhan L. Ie. ta Simchenko N. O. (2008). Suchasni aspekty staloho rozvytku mashynobudivnykh pidpryiemstv. *Ekonomika ta upravlinnia pidpryiemstvamy mashynobudivnoi haluzi: problemy teorii ta praktyky*. No. 3. S. 71–83 (in Ukrainian).
32. Kyrych N. B. (2003). Vid stabilizatsii suspilnoho vyrobnytstva – do staloho rozvytku suspilstva: monohrafiia. Ternopil: TDTU im. I. Puliiua, 203 (in Ukrainian).
33. Kyrych N. B., Melnyk L. M., Pohaidak O. B. (2015). Stalyy rozvytok subiektiv hospodariuvannia: sutnist ta faktory vplyvu (Ievropeiski aktsenty). *VISNYK EKONOMICHNOI NAUKY UKRAINY*. No. 2. 151–155 (in Ukrainian).

34. Shandova N. V. (2015). Upravlinnia stiikym rozvytkom pidpriemstv mashynobuduvannia: Metodolohichni pidkhody. Dysertatsiia a zdobuttia naukovooho stupenia doktora ekonomichnykh nauk za spetsialnistiu 08.00.04 “*Ekonomika ta upravlinnia pidpriemstvamy*” (za vydamy ekonomichnoi diialnosti). 40 (in Ukrainian).
35. Vasylychuk I. P. (2012). Otsinka diialnosti korporatsii v konteksti staloho rozvytku. *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen*. Vyp. 2. 39–44 (in Ukrainian).
36. Danylyshyn B. M. (2010). Sotsialna bezpeka – pidgruntia staloho rozvytku. *Visnyk Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy*. No. 1, 20 – 28: Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnanu_2010_1_3 (in Ukrainian).
37. Syzonenko O. A. Mekhanizm zabezpechennia staloho rozvytku v systemi upravlinnia metalurhiinym pidpriemstvom : avtoref. dys. ... kand. ekon. nauk : 08.00.04 / O. A. Syzonenko ; Klasych. pryvat. un-t. – Zaporizhzhia, 2009. 20 s. (in Ukrainian).
38. Stalynska O. V. (2011). Obgruntuvannia neobkhdnosti upravlinnia promyslovymy pidpriemstvamy na osnovi pryntsyviv staloho rozvytku. *Ekonomichnyi visnyk Natsionalnoho hirnychoho universytetu*. No. 4. S. 114–119 (in Ukrainian).
39. Borshchuk Ye. M. (2005). Kontsepsiia stiikoho rozvytku i problemy perekhodu na ekoloho-ekonomichnu model hospodariuvannia. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*. Vyp. 15.6, S. 160–165 (in Ukrainian).
40. Miroshnychenko O. V., Murashko I. S. (2014). Resursozberezhennia sered pryntsyviv zabezpechennia stiikoho rozvytku pidpriemstva [Elektronnyi resurs]. *Ekonomika: realii chasu*. Naukovyi zhurnal. No. 2 (12), 58–62. Retrieved from: <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/n2.html> (in Ukrainian).
41. Karmazin V. A, Ohienko Yu. M. (2010). Stabilnyi rozvytok ekonomiky – zaporuka tekhnolohichnoho proryvu Ukrainy. *Ekonomichnyi visnyk NTUU “KPI”* No. 7, 33–36 (in Ukrainian).
42. Longman Dictionary. [Online resource]. – Available at: <https://www.ldoceonline.com/dictionary>.
43. Maslovska L.Ts. (2003). Stalyi rozvytok produktyvnykh syl rehioniv: teoriia, metodolohiia, praktyka: Monohrafiia. K.: Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, 366 (in Ukrainian).
44. Landrum, N. E., & Ohsowski, B. (2018). Identifying worldviews on corporate sustainability: A content analysis of corporate sustainability reports. *Business Strategy and the Environment*, 27(1). S. 128–151. Retrieved from: doi:<http://dx.doi.org.ezproxy.kingston.ac.uk/10.1002/bse.1989> (Accessed: 06 April 2020).
45. Nawaz, Sania. (2016). Extensive Literature Review to Investigate the Dimensions of Business Sustainability. *International Journal of Operations and Quantitative Management*. S. 273–302. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/307864633_Extensive_Literature_Review_to_Investigate_the_Dimensions_of_Business_Sustainability (Accessed: 06 April 2020).
46. Payne, D. M. and Raiborn, C. A. (2001). Sustainable Development: The Ethics Support the Economics. In: *Journal of Business Ethics*. Vol. 32, 2. S. 157–168.
47. Maslovska L. Ts. (2003). Stalyi rozvytok produktyvnykh syl rehioniv: teoriia, metodolohiia, praktyka: Monohrafiia. K.: Kyiv. nats. torh.-ekon. un-t, 366 (in Ukrainian).

**GENESIS OF THE CONCEPT “HARMONIOUS DEVELOPMENT
OF BUSINESS ENTITIES**

© *Kharchuk V. Y., 2020*

The article presents literature overview of scientific insights into sustainable development concept highlighted by Ukrainian and foreign researches. The key idea is to investigate different approaches to the translation and interpretation of the “sustainable development” and “business sustainability” phenomenon elaborated by Ukrainian scientists and to compare them with definitions, presented by internationally recognized researches. Therefore, the purpose of this article is the following: to research the essence of “sustainable development” and “business sustainability” concepts and their explanation by leading international scientists; to compare the translation and interpretation of given terms by Ukrainian scholars; to argue the necessity to introduce into the scientific discourse the term “harmonious development of economic entities” as a category that fully reflects the essence and ideas of the “sustainable development” concept which suits enterprises needs.

In recent decades, the concept of “sustainable development” has become a defining discourse in the discussion concerning the developments of the world and national economies. However, the question of the adaptation of a given concept for businesses entities remains open. The first step to solve this issue is to understand the essence of the ideas “sustainable development” concept and to adopt it for enterprise’s needs. It is logically to start with term clarification. The point is that Ukrainian researches translate the term “sustainable development” in myriad ways, in particular as “steady development” or “consistent development” which is the simplification of words, but does not reflect the essence of the concept. In order to clarify the perception of a given concept, the author made a comparative analysis approaches to the interpretation of “sustainable development”, offered by Ukrainian researches. Such investigation shed the light upon the gaps in sustainable development definitions. As the result, it was suggested the Ukrainian term “harmonious development” (which is direct translation from Ukrainian into English), that reflects the main idea of sustainability concept for business entities. The current research will contribute to theoretical debate concerning adoption and profound understanding of given phenomenon by Ukrainian researchers. At the same time, the findings of the given study will be useful for practitioners in order to adopt relevant sustainability ideas into business practices.

Keywords: “sustainable development”, “business sustainability”, “harmonious development of business entities”.